

پنج نیروی پورتر در صنعت راه آهن ایران

عسل فرج پور، مهدی قمری نژاد

کارشناس ارشد مهندسی حمل و نقل ریلی، شرکت راه آهن جمهوری اسلامی ایران، farajpourasal@gmail.com

کارشناس ارشد مهندسی عمران، شرکت راه آهن جمهوری اسلامی ایران، mghamarinejad@gmail.com

تحلیل و تفسیر (متدولوژی)

تحقیق حاضر از نظر هدف کاربردی و پر روش های تحلیل کیفی تاکید دارد. از نوع تحقیق موردی و با توجه به روش منظم برای جمع آوری تحقیق پیمایشی است. همانطور که در بخش مقدمه توضیح داده شد بخش‌های زیر بر این واقعیت تمرکز می‌کنند که ساختار یک صنعت، صنعت را هدایت می‌کند و همچنین بر سودآوری شرکت، تأثیر می‌گذارد. ما یک نمای کلی از نحوه بحث پنج نیروی پورتر با تأثیر بالقوه بر صنعت و سودآوری شرکت ارائه می‌دهیم و در انتها نیز دو عامل فرعی تأثیر مداخلات دولتی بر سودآوری صنعت ریلی و نقش کالاهای مکمل بر سودآوری شرکت به عنوان عوامل تأثیر گذار بررسی خواهد شد.

چارچوب پورتر از پنج نیروی اصلی تهدید ورودی های جدید، قدرت چانه زنی تامین کنندگان، قدرت چانه زنی خریداران، تهدید محصولات یا خدمات جایگزین و رقابت بین رقبای موجود تشکیل شده است. قدرت هر نیرو و در نتیجه سطح تهدید آن قدرت جمعی نیروها و سود نهایی را در صنعت تعیین می‌کند و در نتیجه می‌تواند تعیین کند که این صنعت چقدر برای ورود جذابیت دارد.

۱- تهدید ورودی های جدید: در صنعت ریلی تهدید ورودی های جدید را می‌توان پایین تا متوسط در نظر گرفت. راه اندازی یک کمپانی حمل و نقل ریلی به سرمایه قابل توجهی نیاز دارد.

۲- قدرت چانه زنی تامین کنندگان: قدرت چانه زنی تامین کنندگان در صنعت ریلی را می‌توان خیلی بالا در نظر گرفت. زمانی که به ورودی های اصلی که شرکت های حمل و نقل ریلی به آن ها نیاز دارند نگاه می‌کنیم، می‌بینیم که به شدت به زیرساخت و ناوگان وابستگی دارند. این ورودی ها اما خیلی تحت تأثیر تصمیمات دولت هستند.

۳- قدرت چانه زنی خریداران: قدرت چانه زنی خریداران را به عنوان بازار نتایج توصیف می‌کنند. این نیرو مشخص می‌کند که خریداران تا چه حدی می‌توانند فروشندگان را تحت فشار قرار دهند که همچنین روی حساسیت خریداران نسبت به تغییر قیمت نیز تأثیر می‌گذارد.

۴- تهدید محصولات جایگزین: در زمینه صنعت حمل و نقل ریلی، می‌توان گفت که نیاز کلی مشتریان سفر کردن است. پر واضح است که جایگزین های مختلفی برای سفر کردن به جز حمل و نقل ریلی وجود دارند. بسته به میزان اضطرار و فاصله مورد نظر برای سفر، مشتریان می‌توانند از هواپیما استفاده کرده یا حتی با ماشین خود سفر کنند. با در نظر گرفتن تمامی این موارد، تهدید جایگزین ها در صنعت حمل و نقل ریلی را می‌توان بالا در نظر گرفت.

۵- رقابت میان رقبای کنونی: آخرین نیرو از پنج نیروی پورتر رقابت کنونی در بازار را بررسی می‌کند، که توسط تعداد رقبای کنونی و توانایی های هر کدام از آن ها مشخص می‌شود. رقابت زمانی که تعداد کسب و کارهایی که تقریباً اندازه و قدرت مساوی دارند بالاست، جایی که صنعت به کندی رشد می‌کند و مشتریان به راحتی می‌توانند رقیبی که هزینه کمتری را ارائه می‌دهد انتخاب کنند.

نتیجه گیری

بررسی چارچوب پنج نیرو پورتر در صنعت راه آهن ایران و بخش برون شهری نشان میدهد در صنعت ریلی تهدید ورودی های جدید را می‌توان پایین تا متوسط در نظر گرفت. راه اندازی یک کمپانی حمل و نقل ریلی به سرمایه قابل توجهی نیاز دارد. علاوه بر این، ورودی های جدید نیازمند گواهی نامه های تخصصی، بیمه ها، کانال های توزیع و دیگر تاییدیه هایی دارند که بدست آوردن آن ها زمانی که ورودی جدیدی برای این صنعت باشید کار ساده ای نیست. از طرفی نتایج نشان میدهد قدرت چانه زنی تامین کنندگان و قدرت چانه زنی خریداران در صنعت ریلی را می‌توان خیلی بالا است و در عین حال تهدید جایگزین ها در صنعت حمل و نقل ریلی را نیز می‌توان بالا در نظر گرفت اما زمانی که به صنعت حمل و نقل حمل و نقل ریلی در ایران نگاه می‌کنیم، می‌بینیم که این صنعت به صورت متوسط رقابتی است. دو نیروی فرعی کالاهای مکمل و مداخلات دولتی نیز چه مثبت و چه منفی تأثیر بسزایی بر سودآوری شرکت دارند، و نشان دهنده آن است که سیاست گذاران یا تصمیم سازان در صنعت ریلی می‌تواند بر این دو نیروی فرعی اثرگذار باشند و تعیین کند که این صنعت چقدر برای ورود جذابیت دارد.

مراجع

- Porter, M.E., What is strategy? 1996.
- Grundy, T., Rethinking and reinventing Michael Porter's five forces model. Strategic Change, 2006. 15(5): p. 213-229.
- Pines, J.M., The economic role of the emergency department in the health care continuum: applying Michael Porter's five forces model to emergency medicine. The Journal of emergency medicine, 2006. 30(4): p. 447-453.
- Cheng, D.S., Analyze the hotel industry in porter five competitive forces. Journal of Global Business Management, 2013. 9(3): p. 52.
- Jensen, A., Competition in railway monopolies. Transportation Research Part E: Logistics and Transportation Review, 1998. 34(4): p. 267-287.
- Belobaba, P.P., OR practice—application of a probabilistic decision model to airline seat inventory control. Operations research, 1989. 37(2): p. 183-197.

چکیده

بسیاری از چالش‌هایی که در حوزه حمل و نقل ریلی گریبان گیر فعالان آن است در حوزه اختیارات و توانایی های آنان برای حل مشکل نیست. به عبارتی دیگر زمین فعالیت برای این بازیگران به نوعی تنظیم و سیاست گذاری شده که نیروهایی را در جهت کاهش سودآوری به آنها وارد می‌کند. آنچه که به عنوان ضرورت اصلاح ساختار صنعت و یا تحول در صنعت شناخته می‌شود عمدتاً منبعت از این عارضه است. یکی از چهارچوب‌هایی که در مدیریت و استراتژی به خوبی توانسته است ساختارهای صنایع را مورد ارزیابی قرار داده و تبیین نماید ساختار پیشنهادی از سوی مایکل پورتر می‌باشد. هدف از این مقاله آن است که با استفاده از چهارچوبی که پورتر در مدل خود ارائه می‌دهد، ساختار صنعت ریلی ایران در بخش برون شهری مورد پیش قرار داده و عوامل کلیدی تأثیر گذار در آن فهرست بندی و اولویت بندی کند. انتظار می‌رود که تبیین و شفاف شدن این عوامل بتواند راه را برای سیاست گذاران این صنعت برای اصلاح ساختاری و یا حداقل جلوگیری از فشار عوامل منفی بر سودآوری بازیگران این صنعت کاهش دهد. چارچوب پنج نیرو پورتر در چندین صنعت و حتی در موضوعات مرتبط با راه آهن های جهان اعمال شده است، اما هنوز در صنعت راه آهن ایران اعمال نشده است. در این مقاله به اعتبارسنجی و اجرای توسعه چارچوب های مختلف همراه با کاربرد در صنعت راه آهن ایران پرداخته میشود.

مقدمه

در سال ۱۹۷۹ مایکل پورتر این سوال را مطرح کرد که چرا برخی از صنایع سودآورتر از سایرین هستند. پاسخ به این سوال مستلزم تجزیه و تحلیل ساختار یک صنعت با در نظر گرفتن پنج مورد شامل ۱. قدرت خریداران و تامین کنندگان، رقابت بین رقبای موجود، تهدید جایگزین ها و شرکت های جدید است [۱]. این پنج نیروی تعریف شده باید برای همه دانشجویان و مدیران تجاری به خوبی شناخته شود، با در نظر گرفتن این که چارچوب پورتر در بسیاری از کتاب های درسی مدیریت استراتژیک پیشرو، بخشی را به خود اختصاص داده است [۲]. محققین بسیاری توسعه هایی برای عملیاتی سازی چارچوب پورتر پیشنهاد داده و پیاده سازی کرده اند که از جمله آنها می‌توان به عنوان مثال. پزشکی اورژانس [۳] و کسب و کار هتل [۴] اشاره کرد همچنین در صنعت راه آهن نیز از این موضوع بهره گرفته شده است که می‌توان به موضوع انحصارات راه آهن [۵] و رقابت در مسیر در صنعت راه آهن مسافری بریتانیا [۸] نام برد. هدف ما از این مقاله این نیست که به طور دقیق نتیجه گیری و تعریف کنیم که آیا صنعت راه آهن ایران یک صنعت پر سود است یا کم سود. این مطالعه با بررسی در دو سطح نشان می‌دهد که چگونه می‌توان مدل پنج نیروی پورتر را به طور معقولی در صنعت راه آهن ایران بسط داد و به کار گرفت.

مرور ادبیات

تحلیل پنج نیروی رقابتی پورتر فرآیندی است که در تحلیل سطح رقابت درون یک صنعت مشخص به صاحبان کسب و کار کمک می‌کند. این بررسی ها خصوصاً زمانی که کسب و کار جدید در حال راه اندازی است یا ورود به بخش جدیدی از یک صنعت مطرح باشد مفید است. بر اساس این قالب کاری، رقابت تنها از سوی رقبایان شما به وجود نمی‌آید. در واقع رقابت در یک صنعت به پنج نیروی اساسی بستگی دارد؛ تهدید ورودی های جدید، قدرت چانه زنی تامین کنندگان، قدرت چانه زنی خریداران، تهدید محصولات یا خدمات جایگزین و رقابت کنونی درون صنعت. قدرت کلی این نیروها میزان سود احتمالی از یک صنعت را مشخص کرده و در نتیجه می‌تواند تعیین کند که این صنعت چقدر برای ورود جذابیت دارد. صنعت حمل و نقل نیز از این حیث حائز اهمیت بوده و بررسی پنج نیروی پورتر در بخش های مختلف آن بررسی شده است. مرور مطالعات پیشین مرتبط با پیاده سازی مدل پورتر در صنعت ریلی نشان می‌دهد که به صورت معدودی به بررسی راه آهن پرداخته اند و در این مطالعات به صورت مجزا به راه آهن ایران پرداخته نشده است به همین دلیل هدف مقاله اعتبارسنجی و اجرای چارچوب پورتر در این صنعت می‌باشد.